

Brüssel, 25. november 2024
(OR. en)

16124/24

JEUN 281
SOC 863
EMPL 588
AGRI 829
SUSTDEV 127
EDUC 441

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järelused „Glokaalsete võimaluste pakkumine maapiirkondades ja äärealadel elavatele noortele“

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud järelused, mis kiideti nõukogu
25.–26. novembri 2024. aasta istungil (haridus, noored, kultuur ja sport) heaks.

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused „Glokaalsete võimaluste pakkumine maapiirkondades ja äärealadel elavatele noortele“

NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE ESINDAJAD,

TUNNISTADES, ET

1. maakogukondadel on oluline roll Euroopa Liidu visiooni edendamisel ja neil on liidu identiteedis keskne osa. Nagu on märgitud Euroopa Komisjoni ELi maapiirkondade arengu pikaajalises visioonis¹, on maapiirkonnad „meie ühiskonna alus ja majanduse jaoks eluliselt tähtsad“ ning seetõttu tuleb neile pöörata eriti suurt tähelepanu. Maastikutüüpide, kultuuri ja ajaloopärandi mitmekesisus on Euroopa maapiirkondade ja äärealade üks kõige iseloomulikumaid ja silmatorkavaid tunnuseid. Nendes piirkondades elamisel võib olla palju eeliseid, sealhulgas parem elukvaliteet, loodus ja elurikkus, vähem saastust, võimalikud väiksemad elamiskulud, turvalisem keskkond² ja tugevamad kogukonnad;

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Maapiirkondade arengu pikaajaline visioon – Tugevamad, ühendatud, vastupanuvõimelised ja jõukad ELi maapiirkonnad 2040. aastaks“ (teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta (COM/2021/345 final)).

² Eurostati veebistatistika: „Urban-rural Europe – quality of life in rural area“ („Euroopa linna- ja maapiirkonnad – elukvaliteet maapiirkondades“, 2022).

2. Euroopa Liit (EL) püüab 2040. aastaks saavutada tugevamad, omavahel paremini ühendatud, vastupidavamad ja jõukamad maakogukonnad³. Hoolimata praegustest jõupingutustest on maa- ja linnapiirkondade vahel märkimisväärsed erinevusi, kuigi 137 miljonit inimest, umbes kolmandik ELi elanikkonnast, elab maapiirkondades⁴. Kuigi maakogukonnad on kestliku arengu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse jaoks hädavajalikud, mõjutab neid sageli ka rahvastikukadu, eriti noorte hulgas. Selle tulemusena seisab suurem osa ELi maapiirkondades ja äärealadel elavast rahvastikust silmitsi sotsiaal-majanduslike probleemidega;
3. maapiirkondades ja äärealadel elamise eelised võivad üles kaaluda selle puudused, mis hõlmavad muu hulgas vähem töövõimalusi, nõrgemat taristut (energia, transpordi, liikuvuse ja teabe valdkonnas), kõigil tasanditel kvaliteetse hariduse ja koolituse – sealhulgas alushariduse ja lapsehoiu –, sotsiaalteenuste, tervishoiu ning spordi-, kultuuri- ja vabaajategevuste halvemat juurdepääsetavust ja kättesaadavust. Selle tulemusena võivad paljud, sageli just noored, otsustada maapiirkondadest ja äärealadelt paremate võimaluste lootuses lahkuda. See võib kaasa tuua olulisi muutusi teatavate geograafiliste piirkondade demograafilistes struktuurides⁵;
4. kuigi noorte võimalused sõltuvad nende kohalikest oludest, mõjutavad nende elu üha enam ka ülemaailmsed suundumused, näiteks kliimamuutused, digitaliseerimine, vaimse tervise probleemid, tööhõive- ja haridusvõimalused ning majanduslik ja muu ebavõrdsus. Glokaalsed⁶ väljavaated annavad maapiirkondade noortele võimaluse ületada nende lähikeskkonna ja laiemal ülemaailmse perspektiivi vahelise lõhe, kohandades strateegiaid ja lahendusi vastavalt oma kohalikele vajadustele ja tingimustele⁷;

³ Järeldused ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta (15631/23).

⁴ „Maapiirkondade osakaal on 83 % ELi territooriumist. Maapiirkonnad moodustavad 341 miljonit hektarit (m/ha), mis on 83 % kogu ELi maismaapindalast. Enam kui pool neist maapiirkondadest on ääre poolsed, mis tähendab, et need asuvad linnadest kaugel. Linnad, väikelinnad ja eeslinnad moodustavad kokku 17 % ELi maapiirkondadest (70,3 m/ha).“ Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta. Komisjoni talituste töödokument (1. osa).

⁵ Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, „Eurostat Regional Yearbook – 2023 Edition“ („Eurostati piirkondlik aastaraamat – 2023. aasta väljaanne“).

⁶ Mõiste „glokaalne“ on täpsemalt määratletud I lisas.

⁷ Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta.

5. „maapiirkond“ ei ole ühtne kontseptsioon, keskkond ega asjaolu⁸. Maapiirkondades ja äärealadel on mitmekesised ja aktiivsed erinevate vajaduste ja probleemidega noortekogukonnad. Selline mitmekesisus nõuab vastuseid ja lahendusi, mis on kohandatud piirkondlikele ja kohalikele vajadustele ning milles võetakse arvesse iga piirkonna ainulaadseid vajadusi ja ressursse. Siinkohal tuleks arvesse võtta äärepoolseimate piirkondade eripära, kuna nende saarelisus ja eraldatus kipuvad sageli suurendama linna- ja maapiirkondade vahelist lõhet. Samuti on oluline tagada noorte võrdne kohtlemine ja täielik kaasamine nii maa- kui ka linnakeskkonnas ning mõista erinevusi ja vähendada maa- ja linnapiirkondade vahelist lõhet seal, kus see on olemas, sealhulgas tugevdades maa- ja linnapiirkondade vahelisi ühendusi kõigis liikmesriikides;
6. kuigi Euroopa Liidus pööratakse noortele mitmekülgset ja laialdast tähelepanu, valitseb siiski seisukoht, et enamikus noortele suunatud poliitikavaldkondades ei rõhutata piisavalt maaelu puudutavaid aspekte ning et maaelupoliitika ei pruugi vastata maapiirkondades, äärealadel ning perifeersetes, vähem arenenud ja äärepoolseimates piirkondades elavate noorte spetsiifilistele vajadustele ja oludele^{9, 10};

⁸ Komisjoni talituste töödokument „Ühise põllumajanduspoliitika maapiirkondade territoriaalsele arengule avalduva mõju hindamise kommenteeritud kokkuvõte“ (SWD(2021) 398 final).

⁹ ELi ja Euroopa Nõukogu noortepartnerlus: „Young people in rural areas: diverse, ignored and unfulfilled“ („Maapiirkondade noored – mitmekesised, ignoreeritud ja täitmata vajadustega“).

¹⁰ Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 174 ja 349 tunnistatakse, et maapiirkondadel, äärepoolseimatel piirkondadel, tööstuslikust üleminekust mõjutatud piirkondadel ning regioonidel, kus valitsevad rasked ja püsivad ebasoodsad looduslikud või demograafilised tingimused, näiteks väga väikese rahvastikutihedusega põhjapoolseimatel piirkondadel, saartel, piiriülestel ja mägialadel, on eristaatus. Käesolevas dokumendis hõlmavad viited maapiirkondadele ja äärealadele ka perifeerseid, vähem arenenud ja äärepoolseimaid piirkondi.

7. ELi noortestrategias 2019–2027¹¹, mis on noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistik, ja Euroopa noortevaldkonna eesmärkides¹² keskendutakse põhivaldkondadele, mis puudutavad noorte osalust, kaasamist ja nende sisulist panust ühiskonnas. Noortevaldkonna eesmärk nr 3 keskendub kaasavale ühiskonnale, kõigile noortele ligipääsetava ja avatud keskkonna loomisele, samal ajal kui noortevaldkonna eesmärgis nr 6 on fookus selliste maapiirkondade loomisel, kus noored saavad oma potentsiaali rakendada¹³;
8. nõukogu järeldestes „Noorte võimaluste suurendamine maa- ja äärepoolsetes piirkondades“¹⁴ rõhutatakse kohalike võimaluste ja valdkondadevaheliste lähenemisviiside edendamise tähtsust ning kutsuti ELi liikmesriike üles edendama ja hõlbustama maapiirkondades ja äärealadel elavate erineva taustaga noorte kodanikuaktiivsust ja tähenduslikku osalemist kõigis asjaomastes, eeskätt neid mõjutavaid küsimusi puudutavates otsustusprotsessides;
9. sotsiaalse kaasatuse alased väljakutsed maapiirkondades ja äärealadel võivad olla seotud maa, taristu, digitehnoloogia, teabe ning kvaliteetsete sotsiaal- ja tervishoiuteenuste, haridus-, noorsootöö- ja tööhõivevõimaluste kättesaadavuse ja juurdepääsetavusega ning kõigis asjaomastes otsustusprotsessides osalemise tasemega. Väga oluline on tagada kõigile võrdne juurdepääs võimalustele ilma igasuguse diskrimineerimiseta;

¹¹ Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (2018/C 456/01).

¹² Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (2018/C 456/01).

¹³ Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon, millega kehtestatakse suunised ELi noortedialoogi juhtimiseks – Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (ELT C 189, 5.6.2019).

¹⁴ Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldestes „Noorte võimaluste suurendamine maa- ja äärepoolsetes piirkondades“ (ELT C 193, 9.6.2020).

10. komisjoni poolt 2020. ja 2021. aastal vastu võetud viies võrdõiguslikkuse liidu strateegias¹⁵ ning komisjoni teatistes, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele,¹⁶ rõhutatakse valdkondadevahelise lähenemisviisi tähtsust. Neis dokumentides rõhutatakse, et inimesed võivad kuuluda ühte haavatavasse rühma või mitmesse sellisesse rühma samaaegselt, ning osutatakse vajadusele võidelda mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise vormidega. Neil võib olla suur mõju noortele, sealhulgas maapiirkondades ja äärealadel elavatele noortele, kes ei ole homogeenne rühm, vaid rühm, „mis koosneb paljudest eri vajaduste, ressursside, tausta, elutingimuste ja huvidega isikutest, kes seisavad silmitsi erisuguste probleemide ja võimalustega“¹⁷;
11. vaimse tervise kõikehõlmavat lähenemisviisi käsitlevas komisjoni teatistes ja nõukogu järeldustes Euroopa Liidu noorte vaimset tervist käsitleva kõikehõlmava lähenemisviisi kohta¹⁸ täheldatakse, et seoses maapiirkondades või äärealadel elavate noorte vaimse tervisega on vaja konkreetseid ennetus-, edendus- ja toetusmeetmeid¹⁹;

¹⁵ Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030, LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025, soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025, ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025, romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlev ELi strateegiline raamistik aastateks 2020–2030.

¹⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele (teatis, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele, COM(2023) 298 final).

¹⁷ Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused noorte jaoks kaasava ühiskonna kohta (ELT C, C/2024/3808, 27.6.2024).

¹⁸ Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused Euroopa Liidu noorte vaimset tervist käsitleva kõikehõlmava lähenemisviisi kohta. ELT C, C/2023/1337, 30.11.2023.

¹⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele (COM(2023) 298 final).

12. nõukogu järeldustes vaimse tervise kohta²⁰ tunnistatakse, „et vaimse tervise probleemid on seotud mitmete ebavõrdsuse vormidega, näiteks haavatavas olukorras olevad inimesed, vähemused, tõrjutud rühmad ja ebasoodsas sotsiaal-majanduslikus olukorras olevad inimesed, sealhulgas pikaajalise hoolduse teenuste osutajad, üksinduses ja sotsiaalses isolatsioonis elavad inimesed, lapsed ja noored, eakad, naised, LGBTI-inimesed²¹, vähihaiged, puuetega inimesed, pagulased, rändajad, vangid ja kodutud“;
13. naised ja tütarlapsed on maapiirkondade ja äärealade kestliku arengu jaoks üliolulised, andes kohalikele kogukondadele lisaväärtust. Nad on sageli innovatsiooni, mitmekesistamise ja uute võimaluste loomise liikumapanev jõud²². Need rollid jäävad aga sageli tähelepanuta või nähtamatuks. Paljud naised ja tütarlapsed maapiirkondades ja äärealadel seisavad endiselt silmitsi väljakutsetega, mis on seotud tööhõive, ettevõtluse, kvaliteetsete haridus- ja koolitusvõimaluste, hoolduskohustuste ebavõrdse jaotuse, maale juurdepääsu, alushariduse ja lapsehoiu, pikaajalise hoolduse ja tervishoiuteenuste ning ebapiisava otsustusprotsessis esindatusega^{23, 24};

²⁰ Nõukogu järeldused vaimse tervise kohta (15971/23, punkt 24).

²¹ Vt komisjoni LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025 (COM(2020) 698 final).

²² Euroopa Investeerimispank, „Support for female entrepreneurs: Survey evidence for why it makes sense“ („Toetus naisettevõtjatele: uuringuandmetel põhinevad tõendid selle mõistlikkuse kohta“), 2022. aasta november, ISBN: 978-92-861-5378-5.

²³ Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta.

²⁴ Euroopa Komisjoni regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat, üheksas aruanne majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta (9. ühtekuuluvusaruanne), 2024. aasta märts.

14. EL tunnistab, et demograafilisi muutusi mõjutavad muude tegurite hulgas üksikisikute ja perede eluvalikud, ning rõhutab vajadust toetavate avaliku poliitika meetmete järele, et võimaldada noortel oma potentsiaali täielikult ära kasutada. Komisjoni teatises „Demograafilised muutused Euroopas: poliitikavahendid“²⁵ rõhutatakse eelkõige tungivat vajadust toetada nooremaid põlvkondi juurdepääsul kvaliteetsetele töökohtadele, taskukohasele eluasemele ja inimväärsele elatustasemele;
15. maapiirkonnad ja vähem arenenud piirkonnad võivad eriti seista silmitsi vananeva elanikkonna, madala haridustaseme, tööjõu vähenemise, noorte väljarände ja talentide puudusest tuleneva arengulõksu ohuga²⁶, mis õõnestab nende võimet ehitada üles kestlikku majandust ning takistab nende konkurentsivõimet ja majanduskasvu. Komisjoni teatises „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ rõhutatakse vajadust muuta need piirkonnad elujõuliseks ja talentidele tuginevaks majanduseks, tuginedes maapiirkondade kohalikele tugevatele külgedele. Nende probleemidega tegelemiseks on vaja kohandatud toetust, et suurendada noorte mõjuvõimu, parandada juurdepääsu haridusele, koolitusele ja tööhõivele, parandada juurdepääsu innovatsiooni- ja koolitusvõimalustele, investeerida kvaliteetsete töövõimaluste loomisse ja edendada sotsiaalset kaasatust. Selleks et vähendada territoriaalseid erinevusi ja suurendada sotsiaalset ühtekuuluvust kogu ELis, on oluline tagada, et maapiirkondades ja äärealadel elavatel inimestel, sealhulgas noortel, oleks võimalik jõudsalt areneda^{27, 28};

²⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Demograafilised muutused Euroopas: poliitikavahendid“ (komisjoni demograafia poliitikavahendid, COM/2023/577 final).

²⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ (talentide rakendamise teatis, COM/2023/32 final).

²⁷ Euroopa Komisjoni regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat, üheksas aruanne majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta (9. ühtekuuluvusaruanne), 2024. aasta märts.

²⁸ Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, „Eurostat Regional Yearbook – 2023 Edition“ („Eurostati piirkondlik aastaraamat – 2023. aasta väljaanne“).

16. ühtekuuluvuspoliitikal ja maaelu kontekstis Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondil (EAFRD) on oluline roll liikmesriikide ja piirkondade toetamisel nende jõupingutustes võimaldada paremini analüüsida mitmeid arenguprobleeme, reformivajadusi ning lahknevaid sotsiaal-majanduslikke ja territoriaalseid erinevusi, andes sihipäraselt toetust, milles keskendutakse iga piirkonna konkreetsetele vajadustele. Pidades silmas rohe- ja digipöördest, demograafilistest muutustest, muutuvatest ülemaailmsetest majandussuundumustest ja kliimamuutustest tulenevate probleemide asümmeetrilist mõju, võib taristu, inimkapitali ja teenuste vajaduste kaardistamine hõlbustada ELi vahendite tõhusamat kavandamist äärepoolseimates, hõredalt asustatud piirkondades, saartel, mägi- ja piirialadel ning maapiirkondades. See võib aidata mitmekesistada töövõimalusi ning edendada formaalset ja mitteformaalset haridust ja koolitust, sealhulgas digiülemineku toetamise kaudu, muutes maapiirkonnad ja äärealad atraktiivsemaks elu- ja töökohaks, tagades seeläbi nende kestliku arengu²⁹;

²⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele üheksanda ühtekuuluvusaruande kohta (üheksanda ühtekuuluvusaruande teatis, COM (2024) 149 final), ja üheksas ühtekuuluvusaruanne.

17. ÜRO ülemaailmses põllumajandusliku pereettevõtluse tegevuskavas (2019–2028)³⁰ rõhutatakse, et põllumajandusliku pereettevõtluse põlvkondadeülese kestlikkuse tagamiseks on oluline suurendada noorte, eelkõige noorte naiste mõjuvõimu, hõlbustades juurdepääsu maale, loodusvaradele, teabele, haridusele, taristule, finantsteenustele ja turgudele ning osalemist põllumajandusega seotud poliitikakujundamise protsessides. Hõlbustades põlvkondadevahelist üleminekut, saavad noored põllumajandustootjad kombineerida traditsioonilisi, kohalikke teadmisi uuenduslike tavadega, et edendada oma olulist rolli kaasavas maaelu arengus. Negatiivne suundumus, mille kohaselt põllumajandusega hõivatud elanikkond üha vananeb, võib ohustada maapiirkondade elujõulisust, mistõttu võib noorte põllumajandustootjate ja ettevõtjate toetamise vormide tugevdamisel, neil põllumajandusega tegelemise alustamisel, põllumajandusettevõtete ülemineku soodustamisel ja põllumajanduse noorema põlvkonna jaoks atraktiivsemaks muutmisel koos ühise põllumajanduspoliitikaga (ÜPP) olla oluline roll põlvkondade vahetuses;
18. OECD soovitusel noortele paremate võimaluste loomise kohta kutsutakse üles võtma sihipäraseid meetmeid, et toetada haavatavas ja ebasoodsas olukorras olevaid noori. See hõlmab integreeritud sotsiaal-, tervishoiu-, eluaseme- ja tööhõiveteenuste osutamist, mis on kohandatud kohalikele oludele. Soovitusel rõhutatakse maapiirkondade noorte haridusse, eluasemesse ja tervisesse tehtavate investeeringute tähtsust koos sidusrühmadevahelise koostööga, et luua nende eduks toetav keskkond³¹,

³⁰ FAO ja IFAD, 2019. „United Nations Decade of Family Farming 2019–2028. Global Action Plan“ („ÜRO põllumajandusliku pereettevõtluse aastakümme 2019–2028“), Rooma.

³¹ OECD, „Recommendation of the Council on creating better opportunities for young people, Meeting of the Council at Ministerial Level“ („Ministritasandil kohtunud nõukogu soovitus noortele paremate võimaluste loomise kohta“), 9.–10. juuni 2022, JT03497457.

19. kogu Euroopas on maapiirkondade ebapiisav võime meelitada ligi talente³² või tagada juurdepääs igapäevaeluga seotud taristule ja kvaliteetsetele teenustele suur takistus maapiirkondade noorte heaolule ja sotsiaal-majanduslikule arengule. See võib piirata maapiirkondade noorte ühendatust ja juurdepääsu kvaliteetsele haridusele ja koolitusele, tööhõivele, tervishoiule, eluasemele, sotsiaalteenustele, noorsootööle, kultuurile, spordile ja vabaajategevusele ning piirab nende sotsiaal-majanduslikke võimalusi ja seega nende vabadust jääda maale³³;
20. paljud maapiirkondades ja äärealadel elavad noored seisavad silmitsi takistustega õppimisele juurdepääsul ning vähese teadlikkusega digiteenuste ja -platvormidega seotud võimalustest, mis põhjustab suuremat eraldatust ning võimalikku digilõhet maa- ja linnapiirkondade vahel. Digitaalne juurdepääs, tööga seotud ja digitaalsed oskused võivad olla kohaliku tasandi mõjuvõimu suurendamise ja kaasamise katalüsaatoriks^{34, 35}. Mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noored) jaoks võivad need takistused olla eriti kahjulikud, kuna piiratud digitaalne ühendatus piirab veelgi nende suutlikkust otsida haridus-, töö- ja koolitusvõimalusi, süvendades nende sotsiaalset ja majanduslikku eraldatust. Digilõhega tegelemine on oluline, et NEET-noori uuesti kaasata ja anda neile oskused, mida on vaja kaasaegses tööjõus osalemiseks. Tugevdatud noortegarantiis³⁶ rõhutatakse, kui oluline on toetada noori, eriti NEET-noori, samuti tööturule integreerimist kohalikul tasandil, seda ka maapiirkondades ja äärealadel, tagades vajalikud võimalused kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning hõlbustades seeläbi nende jäämist nendesse piirkondadesse;

³² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ (talentide rakendamise teatis, COM/2023/32 final).

³³ Letta aruanne „Much more than a market – Speed, Security, Solidarity – Empowering the Single Market to a sustainable future and prosperity for all EU Citizens“ („Palju enam kui turg. Kiirus, turvalisus, solidaarsus: siseturu jõustamine kõigile ELi kodanikele kestliku tuleviku ja jõukuse tagamiseks“), 2024. aasta aprill.

³⁴ Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta.

³⁵ Teatis üheksanda ühtekuuluvusaruande kohta ja üheksas ühtekuuluvusaruanne.

³⁶ Nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitus, mis käsitleb algatust „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“ ja millega asendatakse nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta (2020/C 372/01).

21. paljudes Euroopa maapiirkondades ja äärealadel seisavad noored, eriti naised ja puuetega noored, võrreldes linnapiirkondadega silmitsi lõhega, mis puudutab juurdepääsu formaalsele ja mitteformaalsele haridusele ja koolitusele ning informaalsete õppe võimalustele, ning nad kogevad suuri takistusi nende isiklikul ja kutsealasel arengul. Piiratud juurdepääs kvaliteetsetele haridus- ja koolitusprogrammidele ja nende piiratud kättesaadavus mitte ainult ei süvenda oskuste lõhet, vaid võib kaasa tuua ka ajude äravoolu ja töötuse määra suurenemise maapiirkondade noorte hulgas, kellel on raskusi oma kvalifikatsioonile vastava töökoha leidmisel oma piirkonnas;
22. maapiirkondade noorte arengu ja nende mõjuvõimu suurendamise jaoks on oluline juurdepääs globaalsele ja põhjalikule teabele kohalike, piirkondlike, riiklike ja ELi programmide ja rahastamisvõimaluste kohta. Vertikaalsed ja horisontaalsed keelebarjäärid võivad takistada nende võimet nendest dokumentidest korralikult aru saada ja neis orienteeruda, mis piirab maapiirkondade noorte juurdepääsu ELi algatustele^{37, 38}. Tõhusat teabe levitamist saab toetada sektoritevahelise koostööga, mis aitab neid takistusi ületada ning edendab suutlikkuse suurendamist ja kohalikke võrgustikke. See on äärmiselt oluline, et tagada õiglane osalemine ja maksimeerida kasu, mis saadakse sellistest ELi programmidest nagu Erasmus+, Euroopa solidaarsuskorpus ja LEADER ning maapiirkondade noorte rahastamisvõimalustest kogu Euroopas kõigil tasanditel;
23. geograafilised tegurid võivad takistada noorte juurdepääsu tööhõivele, taskukohastele eluasemevõimalustele ja paremale ühendatusele, tekitades ebakindlust, suuremat sõltuvust rahalistest vahenditest ning soodustades kohalikku liikuvust ja linnastumist;

³⁷ Moxon, D., Bárta, O. „EUYPD10 Results of the Consultation Phase“ („EUYPD10 konsultatsioonietapi tulemused: meil on vaja noori“), 2024. DOI: 10.5281/zenodo.10656746.

³⁸ ELi maaelu arengu tegevuskava on nimetatud komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Maapiirkondade arengu pikaajaline visioon – tugevamad, ühendatud, vastupanuvõimelised ja jõukad ELi maapiirkonnad 2040. aastaks“ (COM (2021) 345 final).

24. maapiirkondade noortekogukonnad võivad seista silmitsi selliste probleemidega nagu madalam haridustase, töötus või inimväärsede töötingimuste puudumine. Lisaks võib ebapiisav juurdepääs noorsootööle, noorteorganisatsioonidele, kogukonnaruumidele ning kvaliteetsele sotsiaalsele, kultuurilisele, spordi- ja vabaajategevusele põhjustada raskusi kogukondade loomisel, nendega ühinemisel või nende alalhoidmisel. Need tegurid võivad vähendada sotsiaalse suhtluse võimalusi, millel võib olla negatiivne mõju heaolule, tekitada eraldatuse ja üksildustunnet ning viia potentsiaalselt nõrkade tugisüsteemideni;
25. maapiirkondades ja äärealadel elavad noored võivad saada ebapiisavalt tugiteenuseid, sealhulgas vaimse tervise valdkonnas³⁹. Nende haridust, tööhõivet ja sotsiaalset turvatunnet võivad mõjutada vaimse tervise probleemid. Sellisteks probleemideks on tõrjutuse tunne (mille tulemuseks on negatiivne eraldatuse tunne), eakaaslaste kiusamine ja ahistamine internetis ja väljaspool seda, liigne meedia kasutamine, ilmajäämishirm ja suurem võimalus sattuda erinevatesse sõltuvustesse. Samal ajal puudub sellistel noortel juurdepääs struktuuridele, mis aitaksid neid ohte vältida ja neist taastuda, mille tulemuseks on püsiv ärevus ja depressioon ning seetõttu jäävad paljud vaimse tervise probleemid ravimata;
26. kaua tervena elamist mõjutavad mitmesugused tegurid, sealhulgas tervise edendamine ja haiguste ennetamine, juurdepääs tervishoiuteenustele, elu- ja töötingimused, kutseala laad ja ümbritsev keskkond. Kuigi maapiirkonnad pakuvad tervisehüvesid, näiteks parem õhukvaliteet ja lähedus loodusele, on linnapiirkondades tavaliselt rohkem ja mitmekesisemaid tervishoiuasutusi⁴⁰. Kvaliteetsete tervishoiuteenuste puudumine on seotud raskustega terviseprobleemide ennetamisel ja ravimisel. Peale selle, kuigi põllumajandus pakub paljudes maapiirkondades arvukalt töövõimalusi, võib sellel olla ohtlik või kahjulik mõju füüsilisele tervisele⁴¹. Seepärast on oluline investeerida tööjõudu säästvasse ja tõhustavasse tehnoloogiasse;

³⁹ Komisjoni teatis, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele (COM(2023) 298 final).

⁴⁰ Eurostati piirkondlik aastaraamat, 2023.

⁴¹ ELi ÜPP võrgustik, „Supporting the health and well-being of Europe’s agricultural workforce – Policy Insight“ („Euroopa põllumajandustöötajate tervise ja heaolu toetamine – poliitikaülevaade“), 2023. aasta juuni.

27. maapiirkondades ja äärealadel elavad puuetega noored võivad seista silmitsi märkimisväärsete nende elukvaliteeti ja võimalusi mõjutavate takistustega, näiteks piiratud juurdepääs kaasavale ja kvaliteetsele haridusele ja koolitusele, spetsialiseeritud tervishoiuteenustele ning ebapiisav transport ja ühendatus. Need probleemid rõhutavad vajadust sihipäraste meetmete järele, et selliseid noori paremini toetada^{42, 43};
28. kuigi maapiirkondade noortel, sealhulgas naistel, on innovatsiooni ja majandusarengu seisukohast märkimisväärne potentsiaal, võivad nad seista silmitsi takistustega rahalistele vahenditele juurdepääsul ning keerukates rahastamis- ja bürokraatlikes menetlustes orienteerumisel. Seetõttu saavad kättesaadavad ja selged rahastamismehhanismid koos sihipäraste investeringutega, et toetada maapiirkondade noorte ettevõtlust, sealhulgas põllumajandustootjaid, olla väga kasulikud^{44, 45, 46};
29. maapiirkondades ja äärealadel elavad noored võivad puutuda kokku ainulaadsete kestlikkusprobleemidega, mida halvendab üha süvenev kliimakriis, mis mõjutab märkimisväärselt nende igapäevaelu. Võrreldes nende eakaaslastega linnades on nad sageli keskkonna- või kliimaprobleemide suhtes haavatavamad. Kuna need noored on seoses keskkonnoahtudega eriti haavatavad, vajavad nad paremat juurdepääsu kestlikele ressurssidele ja lahendustele. Nagu rõhutatakse ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030⁴⁷, ei takista selline juurdepääsu puudumine mitte üksnes noorte suutlikkust pakiliste kestlikkusprobleemidega toime tulla, vaid ka nende panustamist kliimakriisi leevendamisse. Lisaks on oma keskkonnas nende probleemide piisavaks käsitlemiseks ja lahendamiseks vaja juurdepääsu kvaliteetsele formaalsele ja mitteformaalsele haridusele ja koolitusele, et arendada vajalikke oskusi ja pädevusi;

⁴² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (ELi puuetega inimeste strateegia, COM/2021/101 final).

⁴³ Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta.

⁴⁴ Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta.

⁴⁵ Euroopa Regionaalarengu Fond, Interreg Europe, „Policy brief on: How to boost entrepreneurship in rural areas?“ („Poliitikaülevaade: kuidas edendada ettevõtlust maapiirkondades?“), 2020. aasta aprill.

⁴⁶ Euroopa Komisjon, „Taking stock of how CAP Strategic Plans contribute to the objectives of the long-term vision for the EU’s rural areas“ („Kokkuvõtte sellest, kuidas ÜPP strateegiakavad aitavad saavutada ELi maapiirkondade pikaajalise visiooni eesmärke“), 2023. aasta juuni.

⁴⁷ Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, A/RES/70/1, kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“.

30. maaelu arengu jaoks on väga oluline pidev areng kohaliku elanikkonna osalemise kaudu, mistõttu on maapiirkondades ja äärealadel vaja tugevat alust noorte sisuliseks osalemiseks. Maapiirkondade noori tuleks tunnustada kui maaelu arengu peamisi sidusrühmi ning poliitikameetmed tuleks kavandada nende vajadustele ja püüdlustele vastavana, tagades nende jätkuva osalemise ja mõju otsustusprotsessides kõigil tasanditel. Nagu maaelupaktis⁴⁸ on kindlaks määratud, peab üheks põhieesmärgiks olema maapiirkondade hääle võimendamine ja nende tõstmine kõrgemale kohale kohalikus, piirkondlikus, riiklikus ja ELi poliitilises tegevuskavas;
31. maapiirkondades ja äärealadel elavad noored saavad, eelkõige oma kogukondades, aidata kaasa positiivsele muutusele, edendades arengut digitaalsel, sotsiaalsel ja majanduslikul tasandil. Ent oma potentsiaalile vaatamata seisavad maapiirkondade noored sageli silmitsi märkimisväärsede takistustega oma juhtimisvõimekuse täielikul realiseerimisel ja kasvuvõimaluste kasutamisel. Nende probleemide lahendamine on oluline, et kasutada ära maapiirkondade noorte juhtimispotentsiaal ja anda neile võimalus edendada oma kogukondades kestlikku arengut, suurendades seeläbi kaasavat majanduskasvu ja vastupidavust kogu Euroopas;

⁴⁸ Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat, „Open letter on the launch of the Rural Pact“ („Avalik kiri maaelupakti käivitamise kohta“), 17. detsember 2021.

32. 2024. aasta septembris Budapestis toimunud ELi noortekonverentsil⁴⁹ tegid noored ettepaneku muuta maapiirkonnad ja äärealad elujõulisemaks ja noorte jaoks atraktiivsemaks, keskendudes järgmisele:
- i) maapiirkondade noorte sisulise osalemise edendamine, eelkõige keskkonnasäästlikkuse ning vaimse ja füüsilise tervisega seotud küsimustes;
 - ii) toetavate maakogukondade edendamine, eelarvamuste kahtluse alla seadmine, kättesaadava põlvkondadevahelise dialoogi ja ühiste ruumide loomine ning tulevikuvisionide tugevdamine;
 - iii) juurdepääsu parandamine noorte vajadustele kohandatud taristule, näiteks internetiühendusele, teabele, transpordile, puhtale energiale ning füüsilise ja vaimse tervise teenustele;
 - iv) teadlikkuse suurendamine alternatiivsetest tööhõivevõimalustest, nagu kaugtöö ja uuenduslikud põllumajandusviisid;
33. Budapestis toimunud ELi noortekonverentsil⁵⁰ rõhutasid noored ka seda, et ELi, riiklikud ja kohalikud vahendid peaksid vastama maapiirkondade ja äärealade noorte vajadustele, tegelikkusele, suutlikkusele ja ressurssidele ning
- i) toetama noorte osalemist maaelu arengus ja otsuste tegemises, näiteks noortesaadikute, nõuandekogude, kohalike noortenõukogude ja kaasava eelarvestamise kaudu;
 - ii) toetama maapiirkondade ettevõtlust, sealhulgas põllumajandust järgmise kaudu: teadlikkuse suurendamine olemasolevatest ELi ja riiklikest programmidest, mentorlus, digiülemineku edendamine ning rahaliste stiimulite, näiteks maksusoodustuste või kaasrahastamise võimaluste suurem kasutamine;

⁴⁹ Bárta, O., Moxon, D. „EUYD10 EU Youth Conference in Budapest, Hungary. Final Conference Report“ („EUYD10 ELi noortekonverents Ungaris Budapestis. Konverentsi lõpparuanne“), 2024. DOI: 10.5281/zenodo.13836827.

⁵⁰ Bárta, O., Moxon, D. „EUYD10 EU Youth Conference in Budapest, Hungary. Final Conference Report“ („EUYD10 ELi noortekonverents Ungaris Budapestis. Konverentsi lõpparuanne“), 2024. DOI: 10.5281/zenodo.13836827.

- iii) edendama noortesõbralikke platvorme, andmaks juurdepääsu teabele, mis käsitleb noorteprogramme, kvaliteetseid tööhõivevõimalusi ja rahastamist, ning käivitama kogu ELi hõlmava kampaania tööle võrdse juurdepääsu suurendamiseks;
- iv) soodustama kvaliteetseid õppimisvõimalusi ja noortealgatusi, mis laiendavad maapiirkondade noorte kogemusi, nagu linna- ja maapiirkondade noorte vahetused, kliimaprojektid, mobiilsed ja sihtrühmadega tegelevad noorsootöötajad ning osalemine maapiirkondade noorteorganisatsioonides;
- v) parandama juurdepääsu vaimse tervisega seotud teenustele ja teabele, innustades kohaliku tasandi tegevust ning edendades dialoogi olemasolevate rahastamisvõimaluste ja -vahendite üle,

SEETÕTTU PALUVAD LIKMESRIIKIDEL ASJAKOHADEL TASANDITEL

- 34. aidata asjakohasel juhul kaasa maapiirkondades ja äärealadel elavate noorte jaoks õiglase ja võrdse juurdepääsu kindlakstegemisele, arendamisele, jälgimisele ja tagamisele taristule, teabele, ühendatusele ja teenustele kohalikul tasandil, samuti võtta meetmeid nende igapäevaeluga seotud juurdepääsetavuse parandamiseks;
- 35. suurendada jõupingutusi, et parandada digitaristu ja -teenuste kättesaadavust ja neile juurdepääsu maapiirkondades ja äärealadel, eelkõige pakkudes tuge seoses elektroonikaseadmete ja muude digiküsimustega, luues kvaliteetse lairibaühenduse, parandades digikirjaoskust ja küberturvalisust ning jagades häid tavasid kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutuste vahel, kui see on asjakohane⁵¹;

⁵¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Digiõppe tegevuskava 2021–2027. Hariduse ja koolituse ümberkujundamine digiajastu jaoks“ (COM(2020) 624 final).

36. sektoritevahelist koostööd selliste kohaliku tasandi kvaliteetsete haridus-, koolitus-, sotsiaal-, tervishoiu-, kultuuri-, noorsoo-, noorsootöö-, spordi- ja vabaajarahatiste vahel, millest maapiirkondade ja äärealade noored võivad kasu saada, veelgi toetada, et tagada selles kontekstis võrdsed tingimused isiklikuks arenguks ja heaoluks, parandades samal ajal ka füüsilist ja digitaalset juurdepääsu neile rajatistele ja seonduvatele teenustele⁵²;
37. innustada ametiasutusi, eelkõige maapiirkondades ja äärealadel kohalikul tasandil, maapiirkondade noorte osalemist hõlbustama, näiteks luues noortenõukogusid ja kehtestades otsuste tegemise protsesse, mis võiksid toimida konsultatiivsete, nõuandvate organite ja algatustena. Need võivad aidata kaasa noorte tõhusale kaasamisele kõikidesse otsuste tegemise protsessidesse neid enim mõjutavates valdkondades, nagu hariduse, tööhõive, sotsiaalse kaasatuse, taristu, eluaseme, ühendatuse, tervishoiu (eelkõige vaimse tervise) ja keskkonnaga seotud küsimused, ning võivad suurendada usaldust demokraatlike protsesside vastu;
38. edendada turvaliste ja kaasavate noortekeskuste ja -ruumide loomist ja toimimist maapiirkondades ja äärealadel ning vajaduse korral hõlbustada juba olemasolevate turvaliste ja kaasavate noortekeskuste ja põlvkondadevahelise suhtluse pidevat toetamist. Tõhustada veelgi algatusi ja programme, et võimestada ja toetada kõiki noorsootöö vorme ning noorteorganisatsioone, eesmärgiga tunnustada nende olulist rolli maapiirkondades ja äärealadel ning äärepoolseimates piirkondades elavate noorteni jõudmisel;
39. ergutada kohalikku maaelu arengu alast dialoogi, et arutada piirkonna tulevikku ja kestlikke lahendusi, mis toovad kokku noored, erinevaid poliitikavaldkondi esindavad institutsioonid ja kohalikud omavalitsused ning sotsiaalsed ja majanduslikud sidusrühmad, et arutleda ELi maapiirkondade arengut käsitleva komisjoni pikaajalise visiooni eesmärgi⁵³ teemal;

⁵² Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta.

⁵³ Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta.

40. edendada talentide toetamise algatusi, milles võetakse terviklik lähenemisviis andekate inimeste toetamiseks ja rakendamiseks kogu nende elu jooksul, koolitades noorsootöötajaid, haridustöötajaid ja spetsialiste tunnustama noorte erinevaid andeid. Võimestada noori tuginema oma oskustele, annetele ja võimetele, olenemata konkreetsetest takistustest, millega nad võivad maapiirkondades ja äärealadel kokku puutuda⁵⁴;
41. soodustada kohalikku ja vajaduse korral piirkondlikku noorte tööhõivet, sealhulgas keskendudes mittetöötavatele ja mitteõppivatele noortele (NEET-noored), suurendades teadlikkust ning hõlbustades mitmesuguste töökohtade ja väljavaadete loomist maapiirkondades ja äärealadel, keskendudes võimaluste mitmekesistamisele ja arendamisele eri sektorites, nagu põllumajandus, tootmine, digivaldkond, kliimamuutustega kohanemine ja teenused, ning toetades kohalikule majandustegevusele kohandatud oskuste arendamise ja koolitusprogramme;
42. edendada tugevdatud noortegarantii rakendamist maapiirkondades ja äärealadel, näiteks kaardistades noortele kättesaadavad teenused ning kõrvaldades vajakajäämised mobiilsete, internetipõhiste teenuste või ühtsete kontaktpunktide abil;
43. uurida viise, kuidas meelitada noori maapiirkondadesse ja äärealadele ja neid seal hoida, pöörates erilist tähelepanu noortele naistele, ning kogukondadesse, et tagada nende pikaajaline majanduslik jõukus ja elujõulisus, ning kaaluda asjakohasel juhul sektoriüleseid vahendeid nende toetamiseks;

⁵⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Talentide rakendamine“ (COM(2023) 32 final).

44. uurida ja toetada põlvkondadevahelise koostöö ja solidaarsuse eesmärki kandvaid algatusi, hõlbustades dialooge ja andes põhjalikku teavet heade tavade kohta, et maapiirkondade noortel oleks lihtsam kohalikul tasandil jõudsalt areneda;
45. töötada välja, tõhustada ja säilitada füüsilise ja vaimse tervise toetusprogramme, mis vastavad noorte vajadustele maapiirkondade ja äärealade kogukondades, pakkudes nii veebipõhiseid kui ka veebiväliseid tugivõrgustikke, näiteks psühholoogilisi ja muid ennetusteenuseid koolides ja noortekeskustes, et võidelda kiusamise ja sõltuvuste vastu,

SEETÕTTU PALUVAD EUROOPA KOMISJONIL KOOSKÕLAS SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTTEGA

46. uurida viise, kuidas hõlbustada juurdepääsu maapiirkondade noortele suunatud ELi algatustele ja vahenditele, keskendudes keele- ja haldustõkete kõrvaldamisele. Vajaduse korral lihtsustada sõnastust, et olla noortesõbralikum, ja vähendada tarbetut bürokraatlikku koormust, tagades, et maapiirkondade noored pääsevad neile toetusmehhanismidele ja teabele, muu hulgas Euroopa Noorteportaali kaudu, hõlpsamini ligi. Teavet ja vahendeid tuleks anda ka puuetega noortele kättesaadavas vormis;
47. suurendada noorteküsimuste süvalaiendamise raames maapiirkondade noorte nähtavust noortekomponenti sisaldavates ELi programmides ja 2027. aasta järgses ELi noortestrateegias ning kasutada asjakohasel juhul noortetesti Euroopa tasandil, kui töötatakse välja spetsiifilisi ja konkreetseid meetmeid, mis on suunatud kõigile noortele, sealhulgas maapiirkondades ja äärealadel elavatele noortele;

48. uurida võimalusi olemasolevate finantsmehhanismide paremaks suunamiseks ja kasutamise maksimeerimiseks ning asjakohasel juhul võimalusi algatuste ümbersuunamiseks koostöös asjaomaste sidusrühmadega, et aidata noortel maapiirkondade ettevõtjatel, sealhulgas noortel põllumajandustootjatel, oma ettevõtet alustada, käigus hoida ja laiendada, võttes samal ajal arvesse struktuurilisi piiranguid, millega nad võivad rahalistele vahenditele juurdepääsul kokku puutuda. Lisaks edendada selliseid olemasolevaid vahendeid nagu maaelu töövahend⁵⁵ maapiirkondade ja äärealade noorte seas ning toetada koostööd kõigi ettevõtjate vahel maapiirkondades ja äärealadel. See aitab maapiirkondades tagada tulevasi töövõimalusi, edendades majanduslikku vastupanuvõimet ja taastuvust ning elujõulisust;
49. hõlbustada maapiirkondadele avalduva mõju hindamise rakendamist, hinnates ELi peamiste algatuste eeldatavat mõju maapiirkondadele ja äärealadele, ning innustades sarnaseid lähenemisviise riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, eesmärgiga tagada maapiirkondade jaoks olulisi küsimusi hõlmavate poliitikameetmete ja vahendite sidusus, järjepidevus ja vastastikune täiendavus;
50. jätkata teadmiste kogumist ja tõenduspõhiste uuringute tegemist maapiirkondades ja äärealadel elavate noorte kohta, kasutades muu hulgas selliseid olemasolevaid vahendeid nagu Youth Wiki ja uuringud koostöös ELi ja Euroopa Nõukogu noortepartnerlusega;
51. jätkata jõupingutusi, et tõsta teadlikkust ja suurendada potentsiaalselt alaesindatud rühmade, näiteks maapiirkondades ja äärealadel elavate noorte osalemist ELi noortedialoogis ja muudes asjakohastes ELi algatustes, nagu Interregi vabatahtlike noorte algatus, algatus EUTEens4Green ja projekt „Noored äärepoolseimates piirkondades“;

⁵⁵ Teatis ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta.

SELLEST LÄHTUDES PALUVAD LIIKMESRIIKIDEL JA EUROOPA KOMISJONIL
SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET NÕUETEKOHASELT ARVESSE VÕTTES

52. rõhutada ja tunnustada maapiirkondades ja äärealadel elavate noorte strateegilist rolli rohelise, õiglase ja kaasava ülemineku saavutamisel, toiduga kindlustatuse ja kliimajulgeoleku säilitamisel, edendades elurikkust ja maapiirkondade taaselustamist, luues kvaliteetseid töökohti ning kaasates noori üleminekusse⁵⁶;
53. pakkuda võimalusi õiglaseks keeleõppeks, hõlbustades riikidevahelist koostööd, formaalse, mitteformaalse ja informaalse õppe võimalusi ning kohaldatavat keeleõpet, mis keskendub igapäevasele kasutusele;
54. selliseid tingimusi, mis võimaldavad noortel kohalikul tasandil jõudsalt areneda, koostöös asjaomaste sektoritega tugevdada, toetades algatusi, mis kasutavad tulemuslikult kohalikke ressursse ja taristut kestlike elatusvahendite loomiseks maapiirkondades ja äärealadel, sealhulgas äärepoolseimates piirkondades, ning soodustades asjakohaste eluasemealgatuste väljatöötamist, mis on kohandatud nendes piirkondades elavate noorte vajadustele;
55. edendada tõhusalt põlvkondade vahetust⁵⁷ ja toetada noori ettevõtjaid, sealhulgas noori põllumajandustootjaid, maapiirkondades ja äärealadel, parandades idufirmade toetuse kättesaadavust ja juurdepääsetavust. Pakkuda sihipärast teavet, juurdepääsu ruumile, taristule, rahalisele toetusele ja ressurssidele, samuti koolitus- ja mentorlusprogrammidele, mis võimaldavad alustavatel ettevõtjatel, sealhulgas noortel põllumajandustootjatel, ületada esialgsed takistused ja alustada oma ettevõtmist kindlustundega, elavdades seeläbi maapiirkondade majandust ning edendades kestlikku arengut ja innovatsiooni kogu Euroopas;

⁵⁶ Toiduga kindlustatuse teabevõrk ja toidukriiside ennetamise ülemaailmne võrgustik, „2024 Global Report on food crisis“ („2024. aasta ülemaailmne aruanne toidukriiside kohta“), GRFC 2024, Rooma.

⁵⁷ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule: „ÜPP strateegiakavade kokkuvõtte aastateks 2023–2027: ühised jõupingutused ja ühised eesmärgid“, Brüssel, 23.11.2023 (COM(2023) 707 final).

56. tugevdada sektoritevahelist koostööd formaalse ja mitteformaalse hariduse ja koolituse valdkonnas, pöörates suuremat tähelepanu inimressursside oskuste täiendamisele ja arendamisele, töötingimuste parandamisele ning haridus- ja koolitusasutuste rajatiste ja varustuse suuremale kättesaadavusele ja juurdepääsetavusele nendes piirkondades, mis seisavad silmitsi suurimate raskustega;
57. tagada maapiirkondade noorte ja asjaomaste organisatsioonide aktiivne osalemine poliitilistes aruteludes ja otsuste tegemises kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil, tehes asjaomaste poliitikameetmete kavandamisel, rakendamisel ja hindamisel koostööd ning pakkudes maapiirkondade noorte, sealhulgas noorte põllumajandustootjate kohta võimaluse korral põhjalikke ajakohastatud ja disagegeeritud andmeid, võimaldades seeläbi poliitikakujundajatel poliitikameetmeid ja sekkumisi paremini suunata ning luua nende noorte jaoks kohandatud lahendusi. Võtta asjakohaseid meetmeid, et võidelda negatiivsete demograafiliste suundumuste mõjuga, mis mõjutavad maapiirkondades ja äärealadel elavate noorte, sealhulgas noorte põllumajandustootjate elu;
58. tõhustada piiriülest koostööd ja ELi vahendeid vaimse ja füüsilise tervise valdkonnas, ergutades vaimse tervise alaseid teadusuuringuid, töötades välja ühised seire- ja ennetusmeetodid vähem arenenud piirkondade jaoks ning jagades häid tavasid seoses vaimse tervise teenuste levikuga maapiirkondades ja äärealadel.

Käesolevates järeldustes kasutatakse järgmisi mõisteid.

„Maapiirkonnad“ – väljaspool linnaklastreid asuvad kohalikud haldusüksused, mille peamine tunnus on väiksem rahvastikutihedus, konkreetne sotsiaal-geograafiline ja kultuuriline kuvand, loodusvarade lähedus ja seega erinevad majanduslikud väljavaated, ent samal ajal on neil kindlakstehtud vajadused parandada noortele ja elanikkonnale üldiselt pakutavaid konkreetseid teenuseid.

„Elukvaliteedi näitajad“ – näitajad, mis hõlmavad mitmesuguseid teemasid/mõõtmeid, sealhulgas järgmist: materiaalsed elutingimused, tööhõive, haridus, tervishoid, sotsiaalne suhtlus, ohutus ja turvalisus, usaldus, diskrimineerimine ja keskkond.

„Maapiirkondadele avalduva mõju hindamine“ – poliitikameetmete läbivaatamine maapiirkondade vaatenurgast, et muuta need meetmed maapiirkondades elavate ja töötavate inimeste jaoks eesmärgipäraseks. Euroopa Komisjon kehtestas parema õigusloome tegevuskava raames maapiirkondadele avalduva mõju hindamise mehhanismi, et hinnata ELi peamiste seadusandlike algatuste mõju maapiirkondadele.

„Maapiirkondade taaselustamine“ – viis, kuidas maapiirkondi praeguste ja tulevaste põlvkondade jaoks positiivselt muuta.

„Maapiirkond“ – sageli määratlemata mõiste, kuid käesolevas dokumendis hõlmab see mõiste kahte geograafilist tasandit: maapiirkond (kohaliku haldusüksuse (LAU) tasandi liigitus) ja valdavalt maapiirkond (ühise statistiliste territoriaalüksuste liigituse 3 (NUTS-3) tasandi piirkonnad). Nii maapiirkonnad kui ka valdavalt maapiirkonnad on määratletud ühtemoodi: suurem osa nende elanikkonnast elab maapiirkondade võrguruutudes. LAU liigituses määratakse kindlaks linnastumise määr ning NUTS-3 tasandi piirkondade liigitus viitab linna ja maa piirkondlikule tüpoloogiale.

„Äärepoolsemad piirkonnad“ – kohalikud ja piirkondlikud haldusüksused, enamasti väljaspool linnaklastreid, mille tunnuseks on raske füüsiline juurdepääs, peamiselt geograafilise/loodusliku eraldatuse tõttu (muu hulgas saared ja/või mäed), ning kus on piiratud või väiksema sagedusega ühistransport ja/või raskendatud digiühenduvus. Neil piirkondadel võivad olla samad tunnused kui eespool määratletud mõistel „maapiirkond“. ELi toimimise lepingu artiklis 349 sätestatud ELi äärepoolsemaid piirkondi loetakse samuti äärepoolseteks piirkondadeks.

„Glokaalne“ – kohaliku ja globaalse sujuv lõimumine; reisimisest, ettevõtlusest ja kommunikatsioonist tulenev terviklik ühendatus, samuti soov ja võime mõelda globaalselt ja tegutseda kohapeal. „Glokaliseerumise kontseptsioon kajastab dünaamilist, tingimuslikku ja kahesuunalist dialekti globaalse ja lokaalse vahel“ (Swyngedouw (2004)). Mõned kõige pakilisemad ülemaailmsed suundumused, mis noori mõjutavad, on kliimamuutused, millel on ebaproportsionaalne mõju maakogukondadele ja põllumajanduslikele elatise teenimise viisidele, ning digitehnoloogia esilekerkimine, mis tekitab nii võimalusi kui ka väljakutseid seoses digikirjaoskuse, haridusele juurdepääsu ja tööhõivega. Lisaks on majanduslik ebavõrdsus ja noorte töötus ülemaailmsed probleemid, mis sageli nõuavad kohalikku innovatsiooni töökohtade loomisel, oskuste arendamisel ja ettevõtluses. Vaimse tervise probleemid, mida süvendavad ülemaailmsed kriisid ja ühiskondlik surve, nõuavad samuti kohaliku tasandi tundlikke lähenemisviise toetusele ja vastupanuvõime suurendamisele. Lisaks nõuab käimasolev sotsiaalse õigluse ja kaasatuse edendamine kohandatud lahendusi, et käsitleda soolise võrdsuslikkuse, rassilise ebavõrdsuse ja ressurssidele juurdepääsu küsimusi, võttes arvesse eri piirkondade ainulaadset kultuurilist ja sotsiaalset dünaamikat. Käsitledes neid ülemaailmseid probleeme kohalikul tasandil asjakohaste strateegiate kaudu, saavad noored globaliseerumise potentsiaali ära kasutada, et ehitada oma kogukondades üles kestlik ja vastupanuvõimeline tulevik.

„Talentide puudusest tulenev arengulõks“ – nagu on kirjeldatud komisjoni teatises „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“, viitab see mõiste mitmemõõtmelisele probleemile, millega seisavad silmitsi mõned ELi piirkonnad, kus tööeline elanikkond on järsult vähenenud, kõrgkooli lõpetanute osakaal on väike ja muutumatu ning 15–39-aastaste elanike liikuvus on negatiivne. Selle tulemuseks on ebatõhusus kohalikus majanduses, tööturgudel, hariduses, koolituses ja täiskasvanuhariduse süsteemides ning kehvad tulemused innovatsioonis, juhtimises, ettevõtluse arendamises ja teenuste kättesaadavuses.

„Vertikaalsed ja horisontaalsed keelebarjäärid“ – paljude maapiirkondade noorte ees seisvate keelebarjääride keerukus. Horisontaalne aspekt keskendub sellele, et võõrkeeled ei ole piisavalt kättesaadav, samas kui vertikaalne aspekt rõhutab keeruka keele (mille jaoks on mõningad ressursid kättesaadavad) mõistmise raskust ning noortesõbraliku sõnastuse puudumist.

Viited**Euroopa Liidu Nõukogu**

- Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (ELT C 456, 18.12.2018).
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon, millega kehtestatakse suunised ELi noortedialoogi juhtimiseks – Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (ELT C 189, 5.6.2019).
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused „Noorte võimaluste suurendamine maa- ja äärepoolsetes piirkondades“ (ELT C 193, 9.6.2020).
- Järeldused ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta (15631/23).
- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused noorte jaoks kaasava ühiskonna kohta (ELT C, C/2024/3808, 27.6.2024.).
- Nõukogu järeldused vaimse tervise kohta (15971/23).
- Nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitus, mis käsitleb algatust „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“ ja millega asendatakse nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta (2020/C 372/01).

- Nõukogu 13. mai 2024. aasta soovitus „Liikuvus Euroopas“ – õpirände võimalused kõigile (ELT C, C/2024/3364).
- Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused Euroopa Liidu noorte vaimset tervist käsitleva kõikehõlmava lähenemisviisi kohta. ELT C, C/2023/1337, 30.11.2023.

Euroopa Ülemkogu

- Euroopa Ülemkogu, ELi strateegiline tegevuskava 2019–2024, 20. juuni 2019.
- Letta, Enrico: „Much more than a market – Speed, Security, Solidarity – Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens“ („Palju enam kui turg. Kiirus, turvalisus, solidaarsus: siseturu jõustamine kõigile ELi kodanikele kestliku tuleviku ja jõukuse tagamiseks“), 2024. aasta aprill.

Euroopa Komisjon

- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Maapiirkondade arengu pikaajaline visioon – tugevamad, ühendatud, vastupanuvõimelised ja jõukad ELi maapiirkonnad“ (COM(2021) 345 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Maapiirkondade arengu pikaajaline visioon – tugevamad, ühendatud, vastupanuvõimelised ja jõukad ELi maapiirkonnad“ (COM(2021) 345 final). Komisjoni talituste töödokument (1.–3. osa).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Seame inimesed esikohale, kindlustame kestliku ja kaasava majanduskasvu, avame ELi äärepoolseimate piirkondade potentsiaali“ (COM(2022) 198 final).

- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ (COM(2023) 32 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (COM/2021/101 final),
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Võrdõiguslikkuse liit. LGBTIQ 2020–2025“ (COM/2020/698 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Võrdõiguslikkuse liit. Soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM/2020/152 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Võrdõiguslikkuse liit. ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“ (COM/2020/565 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Võrdõiguslikkuse liit. Romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlev ELi strateegiline raamistik“ (COM/2020/620 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele (COM(2023) 298 final),

- Euroopa Komisjoni regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat, üheksas aruanne majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta (9. ühtekuuluvusaruanne), 2024. aasta märts.
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa üheksanda ühtekuuluvusaruande kohta (COM(2024) 149 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Demograafilised muutused Euroopas: poliitikavahendid“ (COM(2023) 577 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Digiõppe tegevuskava 2021–2027. Hariduse ja koolituse ümberkujundamine digiajastu jaoks“ (COM(2020) 624 final).
- Komisjoni talituste töödokument „Ühise põllumajanduspoliitika maapiirkondade territoriaalsele arengule avalduva mõju hindamise kommenteeritud kokkuvõte“ (SWD(2021) 398 final).
- Euroopa Regionaalarengu Fond, Interreg Europe, „Policy brief on: How to boost entrepreneurship in rural areas?“ („Poliitikaülevaade: kuidas edendada ettevõtlust maapiirkondades?“), 2020. aasta aprill.
- Euroopa Komisjoni hariduse ja kultuuri peadirektoraat, Erasmus+ kaasamise ja mitmekesisuse strateegia noortevaldkonnas, 2014. aasta detsember.
- Perpiña Castillo, C., Jacobs-Crisioni, C., Barranco, R., Curtale, R., Kompil, M., Vallecillo, S., Auteri, D. ja Dijkstra, L., „Opportunities and challenges for remote rural areas in the European Union“ („Euroopa Liidu maapiirkondade ja äärealade võimalused ja nende ees seisvad väljakutsed“), Euroopa Komisjon, Ispra, 2023, JRC135398.
- Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, „Study on living conditions and access to selected basic needs in the EU outermost regions“ („Uuring: elutingimused ja valitud põhivajadustele juurdepääs ELi äärepoolseimates piirkondades“), 2024, ISBN 978-92-68-11899-3, DOI: 10.2776/185784 KN-05-24-084-EN-N.

- Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule: „ÜPP strateegiakavade kokkuvõte aastateks 2023–2027: ühised jõupingutused ja ühised eesmärgid“, Brüssel, 23.11.2023 (COM(2023) 707 final).
- Euroopa Liidu Väljaannete Talitus „Eurostat regional yearbook – 2023, Edition 2023“ (Eurostati piirkondlik aastaraamat – 2023. aasta väljaanne“).
- Eurostati veebistatistika: „Urban-rural Europe – quality of life in rural area“ („Euroopa linna- ja maapiirkonnad – elukvaliteet maapiirkondades“, 2022).
- ELi ÜPP võrgustik, „Supporting the health and well-being of Europe’s agricultural workforce – Policy Insight“ („Euroopa põllumajandustöötajate tervise ja heaolu toetamine – poliitikaülevaade“), 2023. aasta juuni.
- Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat, „Taking stock of how CAP strategic plans contribute to the objectives of the long-term vision for the EU’s rural areas“ („Kokkuvõte sellest, kuidas ÜPP strateegiakavad aitavad saavutada ELi maapiirkondade pikaajalise visiooni eesmäärke“), lõpparuanne, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023.
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Seame inimesed esikohale, kindlustame kestliku ja kaasava majanduskasvu, avame ELi äärepoolseimate piirkondade potentsiaali“ (COM(2022) 198 final).
- Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat, „Open letter on the launch of the Rural Pact“ („Avalik kiri maaelupakti käivitamise kohta“), 17. detsember 2021.

Euroopa Liidu ja Euroopa Nõukogu noortepartnerlus:

- „Youth Partnership, Young people in rural areas: diverse, ignored and unfulfilled“ („Maapiirkondade noored: – mitmekesised, ignoreeritud ja täitmata vajadustega“), 2021. aasta märts.

Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

- Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, A/RES/70/1, kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“.
- FAO ja IFAD, 2019. „United Nations Decade of Family Farming 2019–2028. Global Action Plan“ („ÜRO põllumajandusliku pereettevõtluse aastakümme 2019–2028“), Rooma.
- Toiduga kindlustatuse teabevõrk ja toidukriiside ennetamise ülemaailmne võrgustik, „2024 Global Report on food crisis“ („2024. aasta ülemaailmne aruanne toidukriiside kohta“), GRFC 2024, Rooma.

OECD

- OECD, „Recommendation of the Council on creating better opportunities for young people, Meeting of the Council at Ministerial Level“ („Ministritasandil kohtunud nõukogu soovitus noortele paremate võimaluste loomise kohta“), 9.–10. juuni 2022, JT03497457.

Muu

- Moxon, D., Bárta, O. „EUYD10 Results of the Consultation Phase“ („EUYD10 konsultatsioonietapi tulemused: meil on vaja noori“), 2024. DOI: 10.5281/zenodo.10656746.
